

مهدی

کلیدواژه: حضرت مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف.

پرسش: نظر شیعه درباره‌ی مهدی منتظر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - چیست؟

پاسخ: از آن‌رو که پرسش فوق بسیار کلی و مجمل است؛ بر آن شدیم تا اشاره‌ای کوتاه به زندگانی، اخبار غیبی و علائم ظهور حضرت حجت - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - داشته باشیم. نام او "م ح م د" است و القاب بسیاری چون **فَاطِمَه**، منتظر، صاحب‌العصر و ... دارد. پدر بزرگوارش امام حسن عسکری - علیه‌السلام - و مادرش نرجس است. او در سال ۲۵۵ هـ ق در سامرا به دنیا آمد. باید گفت که زندگی امام عصر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - از چهار دوره تشکیل شده است.

آیات مربوط به امام دوازدهم، در **قرآن کریم**، کم نیست. مثل آیه‌ای که خداوند در آن وعده‌ی حکومت جهانی و پیروزی کامل اسلام بر تمام ادیان را می‌دهد. روایات نیز در این باره متعدد هستند؛ به نحوی که شهید صدر (ره) می‌گوید: مجموع **روایات** مربوط به حضرت مهدی - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - در منابع شیعه و سنی، بیش از شش هزار روایت است. از جمله روایت پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - که می‌فرماید: مهدی از فرزندان من است، برای او غیبتی است ... و پس از آن می‌آید و زمین را پر از **عدل و داد** می‌کند. همان‌گونه که از **ظلم و جور** پر شده است.

فهرست مندرجات

- ۱ - حضرت مهدی
  - ۱.۱ - نام
  - ۱.۲ - القاب
  - ۱.۳ - ولادت
  - ۱.۴ - نام پدر و مادر
- ۲ - داستان تولد امام زمان
  - ۲.۱ - دوره اول
  - ۲.۲ - دوره دوم
  - ۲.۳ - دوره سوم
  - ۲.۴ - دوره چهارم
- ۳ - پیش‌گویی‌های قرآنی
  - ۳.۱ - آیه ۵ و ۶ سوره قصص
  - ۳.۲ - آیه ۳۳ سوره توبه
  - ۳.۳ - آیات ۵۵ و ۱۰۵ سوره‌های نور و انبیاء
- ۴ - پیش‌گویی‌های روایی
  - ۴.۱ - نمونه‌ای از روایات شیعه
  - ۴.۲ - روایات سنی
- ۵ - علائم ظهور
  - ۵.۱ - علائم قریب
  - ۵.۲ - علائم قطعی
- ۶ - منابع برای مطالعه بیشتر
- ۷ - پانویس
- ۸ - منبع

حضرت مهدی

از آنجا که سؤال فوق بسیار کلی و مجمل است و مشخص نشده که کدام جنبه از شئون زندگی امام عصر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - مورد سؤال و بحث است؛ بر آن شدیم تا نیم نگاهی گذرا بر زندگی امام دوازدهم، برخی از پیش‌گویی‌های **قرآن** و روایات درباره‌ی او، و نهایتاً اشاره‌ای به **علائم ظهور** حضرت داشته باشیم.

نام بزرگوار امام دوازدهم هم نام حضرت رسول گرامی اسلام؛ یعنی "محمد" [۱] اعلام الوری، ص ۴۱۷. است، ولی طبق فرمایشات امامان معصوم - علیهم‌السلام - از ذکر نام وی نهی شده است.

← القاب

او القاب بسیاری چون مهدی، منتظر، [۱] امام مهدی از ولادت تا ظهور، ص ۵۸. صاحب العصر و ... دارد.

← ولادت

وی در سال ۲۵۵ ه ق، [۱] روضة الواعظین، ص ۲۹۲. در شهر سامرا، به دنیا آمد.

← نام پدر و مادر

پدر بزرگوار او امام یازدهم، حسن عسکری - علیه‌السلام - است و مادر محترمش نرجس [۱] روضة الواعظین، ص ۲۸۳. نام دارد.

داستان تولد امام زمان

داستان تولد بقیة الله الأعظم منحصر به کتب و منابع شیعی نبوده؛ بلکه در مدارک معتبر اهل تسنن [۱] الصواعق المحرقة، ص ۲۰۸. و حتی فرق و مذاهب غیر اسلامی، به‌عنوان یک اصل مسلم، قلمداد شده است؛ هرچند که برخی تعصبات قومی - مذهبی موجب شده تا در تعیین مصداق منجی آخر، نزد متفکرین فرق غیر اسلامی، اختلافاتی رخ دهد.

دوره‌های زندگی امام زمان

اما در تبیین مرحله‌ی اول بحث، باید بگوییم که زندگی امام دوازدهم - علیه‌السلام - به چهار دوره‌ی اساسی تقسیم می‌شود:

۱. دوره‌ی قبل از غیبت صغرا؛
۲. دوره‌ی غیبت صغرا؛
۳. دوره‌ی غیبت کبرا؛
۴. دوران فرج و ظهور.

← دوره اول

دوره اول، از تولد امام - علیه‌السلام - در سال ۲۵۵ ه ق، تا سال ۲۶۰ ه ق، یعنی شهادت پدر بزرگوار آن حضرت می‌باشد که مجموعاً پنج سال و اندکی است.

در این دوران که زمان رشد و تربیت وی در دامن امام یازدهم - علیه‌السلام - است، باید امام و حجت بعدی که مسلمانان منتظر او بودند و می‌دانستند که آخرین امام و منجی بشریت است، به مردم معرفی می‌شد. تا شهادت امام یازدهم، موجب تفرقه و اختلاف میان امت نشود. از این رو شاید بتوان مهم‌ترین رویدادهای این دوره را معرفی امام دوازدهم به نزدیکان و بزرگان شیعیان و در مرحله‌ی بعد، تبیین غیبت و فلسفه‌ی آن میان مسلمانان دانست.

← دوره دوم

دوره دوم از سال ۲۶۰ ه ق، پس از شهادت امام یازدهم و به امامت رسیدن امام دوازدهم آغاز شده و تا سال ۳۲۹ ه ق، ادامه یافت. این دوره، زمان آماده‌سازی شیعیان، برای غیبت کبرا بود. از این رو امام - علیه‌السلام - با تعیین چهار نفر از با تقواترین شیعیان، به‌عنوان وکلای خود، با مردم گفت‌وگو می‌کرد. ایشان عملاً وسیله‌ی ارتباط بین امام و مسلمانان بودند و میان مردم به‌عنوان نایبان خاص حضرت، شهرت پیدا کردند که نام آنها از این قرار است:

۱. ابوعمر عثمان بن سعید عمری؛
۲. ابوجعفر محمد بن عثمان بن سعید عمری؛
۳. ابوالقاسم حسین بن روح نوبختی؛
۴. ابوالحسن علی بن محمد سمري (سیمری).

نهایتاً زمان این رسیده بود که رابطه‌ی ظاهری امام - علیه‌السلام - با مردم قطع شود و مردم نیز تحت تعالیم امام یازدهم و دوازدهم - علیه‌السلام - در دوره‌ی اول و دوم، آمادگی پذیرش غیبت کبرا را یافته بودند. از این رو [امام علیه‌السلام](#) با نوشتن

[۶] [علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۱.](#)

نامه‌ای به علی بن محمد، آخرین نایب خود و پیش‌بینی فوت وی، نایب دیگری تعیین فرمودند و بدین سبب، اتمام دوره‌ی دوم و آغاز غیبت کبرا را اعلام فرمودند.

← دوره سوم

دوره سوم که هم‌اکنون در آن هستیم، از سال ۳۲۹ ه ق، پس از درگذشت علی بن محمد، آغاز شده و تا ظهور حضرت ادامه دارد. این دوران، عصر [اجتهاد](#) علما و ارتباط قلبی تمام معتقدان به حضرت با وی می‌باشد. در این دوران، مشکلات مردم، به دست امام - علیه‌السلام - حل می‌شود و او در تنگناهای علمی و لحظات سرنوشت ساز مسلمانان، به یاری آنها می‌شتابد و کمتر معتقدی به ایشان یافت می‌شود که تجربه‌ای از عنایات امام عصر - علیه‌السلام - را درباره‌ی خود، به خاطر نداشته باشد. کافی است تا در این باره نگاهی به فیلم‌ها، مصاحبه‌ها، خاطرات و ... از متوسلین به حضرت، در واحد ثبت کرامات [مسجد مقدس جمکران](#) شهر مقدس قم، داشته باشیم.

از این رو که مردم این دوره از ارتباط مستقیم، با امام خود محروم هستند، حضرتش با نصب نایبان عام؛

[۷] [شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۰۱.](#)

یعنی دانشمندان و فقهای [شیعه](#)، مردم را در پیش آمده‌های جدید، به ایشان ارجاع نموده و از سرگردانی و تحیر نجات داده تا مردم بامراجعه‌ی به آنها، درباره‌ی احکام و مسائل [روز](#)، کسب تکلیف کنند.

← دوره چهارم

دوره چهارم زندگانی [امام عصر علیه‌السلام](#) پس از پایان دوره سوم و با ظهور حضرتش آغاز می‌شود. ظهوری که زمان دقیق آن بر همه پوشیده است. همان‌گونه که در بسیاری از روایات بدان اشاره شده، زمان ظهور حضرت، مصادف با نهایت [فیباد](#) و تباهی در [جهان](#) است؛ به‌گونه‌ای که تنها راه نجات، یک انقلاب جهانی است و چشم امید مردم، فقط به ظهور حضرت می‌باشد.

در آن هنگام است که به فرموده‌ی [خداوند متعال](#)، آسانی پس از سختی‌ها نمایان می‌شود و فرج امام عصر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - اتفاق می‌افتد. او می‌آید و زمین را از ظلم و ستم می‌رهاند و [دین](#) حقیقی [اسلام](#) را که همان مدینه‌ی فاضله است، برپا می‌دارد. در آن هنگام مستضعفان تقسی تازه می‌کنند و فاصله‌ها از بین می‌رود و تنها ملاک برتری انسان‌ها، نه طبقات اجتماعی، نه رنگ و نه اجداد، بلکه [تقواست](#) و بس.

گفته شده است آن حضرت نیز، نهایتاً چون پدران پاک خویش به دست فتنه‌گران و سودجویان پس از حدود ۲۰ سال حکومت الهی،

[۸] [امام مهدی از ولادت تا ظهور، ص ۷۷۹.](#)

به شهادت می‌رسد و شهادت او ابتدای [رجعت](#) است. بازگشت به عهد صالحان و وارستگان، بازگشت به زمان حسین و عاشورائیان و آن روز، روز خداست.

پیش‌گویی‌های قرآنی

پس از تبیین ادوار زندگی پر [برکت](#) امام عصر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - نوبت به تبیین مرحله‌ی دوم بحث، یعنی پیش‌گویی‌های قرآنی و روایی درباره‌ی [شخصیت](#) و حکومت امام دوازدهم - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - می‌رسد.

از آنجا که عموماً در [آیات](#) قرآنی، در اخبار غیبی از آینده، به ذکر خصوصیات و ویژگی‌ها، اشاره شده و از ذکر مستقیم نام شخص یا مکان، خودداری می‌شود، در آیات مربوط به امام دوازدهم - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - نیز خصوصیات ذکر شده که عملاً مصادیقی جز وی پیدا نمی‌کند.

← آیه ۵ و ۶ سوره قصص

از جمله‌ی این آیات می‌توان به آیه ۵ و ۶ از سوره قصص اشاره کرد که خداوند می‌فرماید: "و ما اراده کرده‌ایم تا بر تضعیف شدگان روی زمین، نعمتی گران ارزانی داریم و آنان را پیشوایان و وارثان گردانیم."

[۹] [قصص \(۲۸\)، آیه ۵ و ۶.](#)

← آیه ۳۲ سوره توبه

در آیه‌ای دیگر از [قرآن مجید](#) آمده است: "او کسی است که رسولش را با [هدایت](#) و دینی [حق](#) فرستاد. تا دینش را به‌طور کامل و قوی، بر تمام [ادیان](#)، چیره و برتر گرداند."

[۱۰] [توبه \(۹\)، آیه ۳۲.](#)

← آیات ۵۵ و ۱۰۵ سوره‌های نور و انبیاء

آیات دیگری چون آیه ۵۵ از سوره نور
[\[۱۱۱\] نور \(۲۴\)، آیه ۵۵.](#)

و آیه ۱۰۵ از سوره انبیاء،

[\[۱۱۲\] انبیاء \(۲۱\)، آیه ۱۰۵.](#)

در شأن امام دوازدهم - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - نازل شده‌اند و مشخص است که اگر مصداق آیات فوق را امام عصر - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - ندانیم، این آیات صرفاً شعارهایی دور از واقعیت خواهند بود که با [اعجاز و صداقت](#) قرآن کریم، سازگاری ندارد. برای اطلاع از تأویل و [تفاسیر](#) آیات فوق به کتب مفصل‌تر مراجعه کنید.

پیش‌گویی‌های روایی

اما روایاتی که از ناحیه پیامبر اکرم - صلی‌الله‌علیه‌وآله - درباره‌ی ظهور مهدی موعود وارد شده بسیار زیاد است، و به فرموده‌ی شهید عالی‌قدر اسلام، مجدباقر صدر (ره)، اگر اخبار رسیده از طریق شیعه و سنی، شماره گردد، روی هم رفته به بیش از شش هزار [روایت](#) درباره‌ی امام مهدی - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - بر می‌خوریم، [\[۱۱۳\]](#) فرائد المسطین، ج ۲، ص ۳۳۵. به نقل از: امام مهدی از ولادت تا ظهور، ص ۱۰۲. ولی به قصد تبرک به ذکر نمونه‌ای از آن بسنده می‌کنیم.

← نمونه‌ای از روایات شیعه

در حدیثی از حضرت پیامبر - صلی‌الله‌علیه‌وآله - آمده است:

"مهدی از فرزندان من است. برای او غیبتی است... و پس از آن می‌آید و [زمین](#) را پر از عدل و داد می‌کند همان‌گونه که از ظلم و جور پر شده است."

[\[۱۱۴\]](#) سیره پیشوایان، ص ۶۹۷.

← روایات سنی

[روایات](#) بسیاری راجع به [امام مهدی عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف](#) در کتب [اهل سنت](#) موجود است، کتبی که پیش از تولد امام عصر تألیف یافته‌اند. این روایات متواتر است و جای هیچ‌گونه شک و تردیدی در آنها نیست که محققین اسلامی آنها را جمع کرده و متذکر شده‌اند. [\[۱۱۵\]](#) امام مهدی از ولادت تا ظهور، ص ۵۶۱ - ۴۶۴.

علائم ظهور

حال نوبت به آخرین محور بحث، یعنی علائم ظهور

[\[۱۱۶\]](#) امام مهدی، حماسه‌ای از نور، سید مجدباقر صدر، ترجمه کتابخانه بزرگ اسلامی، ص ۶۶.

می‌رسد. علائم ظهور حضرت حجت - عجل‌الله‌تعالی‌فرجه‌الشریف - به دو بخش قریبی (غیر قطعی) و قطعی تقسیم می‌شوند.

← علائم قریبی

علائم قریبی، به علایمی گفته می‌شود که حاکی از نزدیک بودن ظهور می‌باشند. تعداد این علایم بسیار است که برخی از آنها، عبارت‌اند از:

۱. خروج مردی هاشمی؛
۲. برپا شدن پرچم‌های سیاه در خراسان؛
۳. گرفتن ماه؛
۴. بارش بسیار باران؛
۵. جنگی جهانی.

← علائم قطعی

علائم قطعی، آن دسته از [نشانه‌های ظهور](#) هستند که یقیناً به لطف خداوند متعال پس از آنها، ظهور اتفاق خواهد افتاد و برخی از آنها از این قرارند:

۱. جنبش ترقی خواهانه‌ی مردم یمن؛
  ۲. جنبش ارتجاعی سفیانی؛
  ۳. ندای روح‌بخش آسمانی؛
  ۴. فرو رفتن زمین؛
  ۵. قتل [نفس زکیه](#).
- در پایان گفتنی است که آنچه ذکر شد، مورد اجماع و اتفاق تمام علمای اسلامی، اعم از عموم فریق [شیعه](#) و سنی است.

۱. اعلام الوری بأعلام الهدی، فضل بن حسن طبرسی.
۲. الصواعق المحرقة، ابن حجر.
۳. المهدي، سيد صدرالدين صدر.
۴. امام مهدي از ولادت تا ظهور، سيد مجدکاظم قزوینی، ترجمه علی کرمی و مجد حسینی.
۵. امام مهدي حماسه‌ای از نور، شهيد مجد باقر صدر.
۶. بحار الانوار، مجدباقر مجلسی.
۷. روضة الواعظین، مجد بن فتال نیشابوری.
۸. سيره پیشوایان، مهدي پیشوایی.
۹. منتخب الاثر فی الامام الثاني عشر، لطف‌الله صافی.
۱۰. وسائل الشیعه، شیخ حر عاملی.

پانویس

۱. [↑](#) اعلام الوری، ص ۴۱۷.
۲. [↑](#) امام مهدي از ولادت تا ظهور، ص ۵۸.
۳. [↑](#) روضة الواعظین، ص ۲۹۲.
۴. [↑](#) روضة الواعظین، ص ۲۸۳.
۵. [↑](#) الصواعق المحرقة، ص ۲۰۸.
۶. [↑](#) علامه مجلسی، بحار الانوار، ج ۵۱، ص ۳۶۱.
۷. [↑](#) شیخ حر عاملی، وسائل الشیعه، ج ۱۸، ص ۱۰۱.
۸. [↑](#) امام مهدي از ولادت تا ظهور، ص ۷۷۹.
۹. [↑](#) قصص (۲۸)، آیه ۵ و ۶.
۱۰. [↑](#) توبه (۹)، آیه ۳۳.
۱۱. [↑](#) نور (۲۴)، آیه ۵۵.
۱۲. [↑](#) انبیاء (۲۱)، آیه ۱۰۵.
۱۳. [↑](#) فرائد المسطین، ج ۲، ص ۳۳۵. به نقل از: امام مهدي از ولادت تا ظهور، ص ۱۰۲.
۱۴. [↑](#) سيره پیشوایان، ص ۶۹۷.
۱۵. [↑](#) امام مهدي از ولادت تا ظهور، ص ۵۶۱ - ۴۶۴.
۱۶. [↑](#) امام مهدي، حماسه‌ای از نور، سيد مجدباقر صدر، ترجمه کتابخانه بزرگ اسلامی، ص ۶۶.

منبع

[بانگاه اسلام کوئست.](#)